

Auteursrecht en (digitaal) onderwijs: Aandachtspunten voor docenten

Sander Nysten (doctoraatsbursaal FOW en FRECH)
Evelien Van Laere (stafmedewerker Departement Onderwijs)

ECHO-namiddagsessie 23 oktober 2018

 Universiteit
Antwerpen

Overzicht namiddagsessie

- **Bevindingen van de bevraging over auteursrecht**
  - Evelien
- **Auteursrechtelijke achtergrond van onderwijs, met focus op digitaal materiaal**
  - Sander
- **Webpagina omtrent auteursrecht op het Infocenter Onderwijs**
  - Evelien
- **Vragen**

Overzicht namiddagsessie

- **Bevindingen van de bevraging over auteursrecht**
  - Evelien
- **Auteursrechtelijke achtergrond van onderwijs, met focus op digitaal materiaal**
  - Sander
- **Webpagina omtrent auteursrecht op het Infocenter Onderwijs**
  - Evelien
- **Vragen**

Bevindingen bevraging auteursrecht

- **Doel:**
  1. huidig en toekomstig gebruik digitaal materiaal in kaart brengen
  2. bekendheid met regelgeving rond auteursrecht nagaan
  3. mogelijke vragen en problemen m.b.t. het gebruik van digitaal materiaal in de onderwijspraktijk
- **Werkwijze:** online bevraging met uitnodiging via mail
- **Doelgroep:** alle medewerkers van UAntwerpen met lesopdracht tijdens academiejaar 2016-2017
- **Respons:** 1799 UAntwerpen-medewerkers uitgenodigd
  - Totale respons: 434 respondenten (24.1%)
  - Bruikbare respons: 366 respondenten (20.3%)

Bevindingen bevraging auteursrecht

Gebruik (digitaal) onderwijsleermateriaal

- **Presentaties**
  - eigen materiaal
  - afbeeldingen, vaak zonder bronvermelding
- **Wetenschappelijke artikels**
  - Andere houding t.o.v. digitaal materiaal dan materiaal op papier
  - Terughoudender voor het opnemen van wetenschappelijke artikels in papieren cursussen
- **Lesopnames**
  - 14.4% van respondenten heeft Mediasite al gebruikt (n = 52)
  - Geen speciale aandacht voor het gebruik van materiaal in vergelijking met traditionele hoorcolleges
  - Audio- en video-opnames door studenten mogen bij de meeste docenten niet

Bevindingen bevraging auteursrecht

Verspreiding (digitaal) onderwijsleermateriaal

- De meeste docenten stellen hun onderwijsleermateriaal online ter beschikking via interne kanalen van de instelling
  - Blackboard
  - MyMediasite
  - UAntwerpen-mail
- Gebruik van externe kanalen voor de verspreiding van materialen blijft beperkter
  - Dropbox
  - Google Drive
  - OneDrive
  - YouTube

Bevindingen bevraging auteursrecht

Kennis met betrekking tot auteursrecht

- Onzeker over het gebruik van (digitaal) materiaal van anderen, zoals afbeeldingen, video's of wetenschappelijke artikels, voor het inrichten van hun eigen onderwijs
  - Twijfels over correcte bronvermelding voor digitaal onderwijsleermateriaal, bv. foto's, video's, online documenten
- Onzeker over de voorwaarden waaraan moet voldaan zijn om artikels, beeldmateriaal en audiovisueel materiaal van anderen in digitale vorm te verspreiden onder studenten
  - Correcte bronvermelding
  - Uitzondering van materiaal voor onderwijsdoeleinden

7

Bevindingen bevraging auteursrecht

Vragen en problemen m.b.t. het gebruik van digitaal materiaal

- Diverse vragen en twijfels over
  - wat wettelijk is toegestaan
  - hoever de uitzondering op het auteursrecht voor materiaal voor onderwijsdoeleinden reikt
  - het gebruik van beeldmateriaal
  - de mate waarin Blackboard gebruikt kan worden voor de verspreiding van materiaal
- Ervaren problemen
  - publiceren in wetenschappelijke tijdschriften
  - verspreiding van onderwijsleermateriaal, bv. door studenten

8

Overzicht namiddagsessie

- Bevindingen van de bevraging over auteursrecht
  - Evelien
- **Auteursrechtelijke achtergrond van onderwijs, met focus op digitaal materiaal**
  - Sander
- Webpagina omtrent auteursrecht op het Infocenter Onderwijs
  - Evelien
- Vragen

9

"Ik stel een syllabus samen met oefeningen of materialen die gekopieerd zijn uit bestaande handboeken. Waar moet ik op letten voor wat betreft de hoeveelheid van het gebruikte materiaal, en voor wat betreft de bronvermelding?"

"Ik stel een cursus op. Wat is auteursrechtelijk het verschil wanneer ik die cursus intern dan wel extern ga gebruiken? Waarop moet ik bijvoorbeeld letten wanneer ik mijn cursus in boekvorm wil gaan uitgeven?"

"Ik ben docent en plaats op Blackboard informatie die ik zelf samenstelde (bv. zelfgemaakte digitale tests). Kan ik daarop dan auteursrechten claimen?"

"Mag ik bestaande wetenschappelijke artikelen – met correcte bronvermelding – op Blackboard plaatsen of tijdens de les gebruiken zonder dat ik daarbij het auteursrecht overtreed?"

10

"Wanneer moet ik toestemming vragen aan de oorspronkelijke auteur om diens materiaal te gebruiken tijdens de les?"

"Hoe wordt mijn eigen digitaal materiaal auteursrechtelijk beschermd?"

"Hoe verwijst ik op een correcte manier naar de oorspronkelijke auteur, zonder door te slaan naar het andere uiterste? Hoe zorg ik voor een 'gezonde' toepassing van het auteursrecht?"

"Staat het auteursrecht digitaal onderwijs toe zoals we het vandaag kennen?"

"Mag ik zonder verdere bronvermelding een link naar een filmpje op Youtube zetten? Mag ik dat filmpje ook tijdens de les tonen?"

"Ben ik 'veilig' zo lang ik voor het delen van materialen maar gebruik maak van Blackboard?"

11

1. Toepassing van het auteursrecht

2. Rechten van de auteur

3. Rechten van derden

12

Toepassing van het auteursrecht

Het auteursrecht is van toepassing op **werken van letterkunde of kunst**.

- Geen uitvindingen (octrooirecht) of merken (merkenrecht)

De auteur verkrijgt het auteursrecht **automatisch**...

... **wanneer het werk voldoet aan de 2 basisvereisten voor auteursrechtelijke bescherming.**

13

Toepassing van het auteursrecht

2 basisvereisten voor auteursrechtelijke bescherming:

1. Het werk heeft een **concrete vorm**
  - Geen ideeën, wel concrete uitdrukkingen (tekst, muziek, beeld, ...)
2. Het werk is **origineel**
  - Het gevolg van eigen, creatieve keuzes van de auteur

Wanneer een werk niet aan beide vereisten voldoet, kan de auteur zich – ten opzichte van dat werk – **niet** beroepen op auteursrechten.

14

15

Rechten van de auteur

De auteur kan zich beroepen op **2 categorieën van rechten**:

- A. **“Morele rechten”**: rechten met persoonlijke connotatie
- B. **“Vermogensrechten”**: rechten met financiële connotatie

16

Rechten van de auteur

A. **Morele rechten** omvatten 3 exclusieve deelrechten:

- a. Het **naamsvermeldingsrecht**:
  - De auteur heeft het recht zichzelf als dusdanig te (laten) noemen.
- b. Het **openbaarmakingsrecht**:
  - De auteur heeft het recht om te bepalen wanneer hij zijn werk voor het eerst publiek maakt.
- c. Het **integriteitsrecht**:
  - De auteur kan zich verzetten tegen wijzigingen of verminkingen van zijn werk.

17

Rechten van de auteur

B. **Vermogensrechten** omvatten 2 exclusieve deelrechten:

- a. Het **reproductierecht**:
  - Enkel de auteur mag zijn werk verveelvuldigen.
- b. Het **publieke mededelingsrecht**:
  - Enkel de auteur mag zijn werk mededelen aan het publiek.
  - Daaruit volgt tevens: in privékring mag iedereen (!) beschermde werken mededelen. Het auteursrecht strekt zich niet uit tot mededelingen in de privésfeer.

18

Rechten van derden (Uitzonderingen op het auteursrecht)

1. **Kosteloze privéuitvoering in familiekring & Thuiskopie**
  - Zie eerder: auteursrecht legt de nadruk op publieke handelingen
  - **Bv.:** Thuis 'De Slimste Mens' opnemen en het later opnieuw bekijken met vrienden of familie
2. **Citaatrecht**
  - Recht om een fragment uit een werk te gebruiken voor o.a. onderwijs
  - **Bv.:** Gebruik van illustratieve afbeeldingen of videofragmenten tijdens een college
3. **Kosteloze uitvoering in kader van schoolactiviteit**
  - Recht om werken **te tonen, of af te spelen**, in onderwijscontext
  - **Bv.:** Afspelen van muziek of een film tijdens een college

Rechten van derden (Uitzonderingen op het auteursrecht)

4. **Reproductie voor onderwijs of onderzoek**
  - Recht om beschermd werk te **kopiëren voor onderwijs of onderzoek**
  - **Bv.:** Een wetenschappelijke paper van Google Scholar downloaden en afdrukken.
5. **Mededelingen voor onderwijs of onderzoek, binnen gesloten netwerken**
  - Recht om werken te **delen via gesloten netwerken**, voor onderwijs
  - **Bv.:** Een gedownloade paper uploaden naar Blackboard zodat ook studenten er toegang toe hebben.

Rechten van derden (Uitzonderingen op het auteursrecht)

Let met name op:

Kosteloos
Bronvermelding
'Normale' exploitatie

Overzicht namiddagsessie

- Bevindingen van de bevraging over auteursrecht
  - Evelien
- Auteursrechtelijke achtergrond van onderwijs, met focus op digitaal materiaal
  - Sander
- Webpagina omtrent auteursrecht op het Infocenter Onderwijs
  - Evelien
- Vragen

Webpagina Infocenter Onderwijs

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

[Onderwijsprofessionalisering](#)
[Ondersteuning](#)
[Didactische hulpmiddelen](#)
[Good Practices](#)
[Beleids & Organisatie](#)
[Vragen & Contact](#)

Start > Missie & Visie > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning

Het platform voor ondersteuning en inspiratie voor uw onderwijspraktijk

Ondert u graag nieuwe mogelijkheden voor uw onderwijs? Heeft u nood aan extra professionalisering? Bent u op zoek naar de juiste contactpersoon voor ondersteuning? Dan is het Infocenter Onderwijs het ideale platform voor u!

Doel van het Infocenter Onderwijs
Het Infocenter Onderwijs biedt ondersteuning aan docenten, assistenten en onderwijsmedewerkers van de Universiteit. Het biedt een overzicht van het aanbod aan onderwijsprofessionalisering en de ondersteunende diensten. Eveneens worden goed practices en van belangrijke handreikingen, tools en didactische hulpmiddelen gepost. Het doet zijn best belangrijke contacten binnen de faculteit gebouwd en vindt u verschillende beleidsdocumenten.

Nieuw!
Het Infocenter Onderwijs wordt voortdurend bijgewerkt en uitgebreid. Op onze homepage vindt u steeds een overzicht van de nieuwste items op het platform. Heeft u meer nieuws? Dood Practices al gezien?

Agenda

25

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

[Onderwijsprofessionalisering](#)
[Ondersteuning](#)
[Didactische hulpmiddelen](#)
[Good Practices](#)
[Beleids & Organisatie](#)
[Vragen & Contact](#)

Start > Missie & Visie > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning

Ondersteuning

[Zoek op dienst](#)
[Zoek op onderwerp](#)
[Nieuwstrib Onderwijs](#)

Ondersteuning

Wie doet wat en met welke ondersteuningsdiensten vraag kan je waar terecht?
Op deze pagina vind je informatie over de verschillende ondersteunende diensten van de Universiteit Antwerpen.

Zoeken op onderwerp

De Nieuwstrib Onderwijs bundelt voorwerkelijk het belangrijkste nieuws over onderwijs.

26

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

[Onderwijsprofessionalisering](#)
[Ondersteuning](#)
[Didactische hulpmiddelen](#)
[Good Practices](#)
[Beleids & Organisatie](#)
[Vragen & Contact](#)

Start > Missie & Visie > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning > Zoek op onderwerp

Zoek op onderwerp

Op deze pagina vind je informatie over hoe en waar je ondersteuning kan krijgen voor onderwijskundige vragen. Er wordt steeds een korte uitleg gegeven en doorverwezen naar waar je meer informatie kan vinden en wie je eventueel kan contacteren.

[Academische kalender](#)
[Digitaal toetsen](#)
[Onderwijsvaluaties](#)
[Auteursrecht](#)
[Examenrooster](#)
[Ondersteuning voor studenten](#)
[Bibliotek](#)
[ICT](#)
[S&A](#)
[S&A](#)
[Bibliotek](#)
[Internationalisering](#)
[Software](#)
[B&O](#)
[Blackboard](#)
[Kwaliteitszorg onderwijs](#)
[Stage & studietoeren](#)

27

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

[Onderwijsprofessionalisering](#)
[Ondersteuning](#)
[Didactische hulpmiddelen](#)
[Good Practices](#)
[Beleids & Organisatie](#)
[Vragen & Contact](#)

Start > Missie & Visie > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning > Zoek op onderwerp > Auteursrecht

Auteursrecht

Digitaal materiaal heeft een prominente plaats ingenomen in het hoger onderwijs. Denk maar aan het gebruik van Blackboard, Moodle, presentaties, screencasts... Heeft het digitaal onderwijsmateriaal is auteursrechtelijk beschermd. Welk materiaal mag je nu precies delen met je studenten? En waarmee moet je rekening houden als je dit doet? Je vindt hier een leidraad die een wegwijzer biedt bij diverse vragen over auteursrecht in het kader van (digitaal) onderwijs. Kies een thema en ga na in welke specifieke situatie je aan welke voorwaarden moet voldoen om onderwijsmateriaal te gebruiken en te verspreiden.

Schrijf je in voor de ECHO-innovatie Auteursrecht en (digitaal) onderwijs

Het Departement Onderwijs heeft in samenwerking met de faculteit Rechten deze webpagina's op het Infocenter Onderwijs samengesteld. We graag meer theoretische achtergrond geven, kan het volgende document raadplegen dat is toegankelijk vanuit de Universiteit Antwerpen: [Auteursrecht en \(digitaal\) onderwijs](#)

28

Webpagina Infocenter Onderwijs

- Wegwijzer bij diverse vragen over auteursrecht in het kader van (digitaal) onderwijs
- Vraag en antwoord
- Verwijzing naar theoretische achtergrond
- Geordend volgens thema:
  1. Algemeen
  2. Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten
  3. Beeldmateriaal
  4. Videomateriaal
  5. Lesopnames
  6. Materiaal van studenten

29

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

[Onderwijsprofessionalisering](#)
[Ondersteuning](#)
[Didactische hulpmiddelen](#)
[Good Practices](#)
[Beleids & Organisatie](#)
[Vragen & Contact](#)

Start > Missie & Visie > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning > Zoek op onderwerp > Auteursrecht

Auteursrecht

Digitaal materiaal heeft een prominente plaats ingenomen in het hoger onderwijs. Denk maar aan het gebruik van Blackboard, Moodle, presentaties, screencasts... Heeft het digitaal onderwijsmateriaal is auteursrechtelijk beschermd. Welk materiaal mag je nu precies delen met je studenten? En waarmee moet je rekening houden als je dit doet? Je vindt hier een leidraad die een wegwijzer biedt bij diverse vragen over auteursrecht in het kader van (digitaal) onderwijs. Kies een thema en ga na in welke specifieke situatie je aan welke voorwaarden moet voldoen om onderwijsmateriaal te gebruiken en te verspreiden.

Schrijf je in voor de ECHO-innovatie Auteursrecht en (digitaal) onderwijs

Het Departement Onderwijs heeft in samenwerking met de faculteit Rechten deze webpagina's op het Infocenter Onderwijs samengesteld. We graag meer theoretische achtergrond geven, kan het volgende document raadplegen dat is toegankelijk vanuit de Universiteit Antwerpen: [Auteursrecht en \(digitaal\) onderwijs](#)

30

Webpagina Infocenter Onderwijs

Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten

Onder welke voorwaarden mag ik artikels, beeldmateriaal en audiovisueel materiaal van anderen (in digitale vorm) als onderwijsleermateriaal ter beschikking stellen aan mijn studenten?

Mag ik een (fragment uit een) wetenschappelijk artikel downloaden en verspreiden via Blackboard onder mijn studenten?

Mag ik een hyperlink voorzien naar de specifieke pagina van een wetenschappelijk artikel dat ik online vond in plaats van het artikel zelf onder de studenten te verspreiden?

Mag ik een hoofdstuk uit een boek in pdf-formaat via Blackboard verspreiden onder mijn studenten?

Mag ik illustrerende fragmenten uit een boek, waarvan onderdelen op het internet terug te vinden zijn, als onderwijsleermateriaal verspreiden onder mijn studenten via bijvoorbeeld Blackboard?

31

Webpagina Infocenter Onderwijs

Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten

Onder welke voorwaarden mag ik artikels, beeldmateriaal en audiovisueel materiaal van anderen (in digitale vorm) als onderwijsleermateriaal ter beschikking stellen aan mijn studenten?

Je mag dit doen als je aan een aantal voorwaarden voldoet. Ten eerste gaat het in deze situatie om een reproductie: er wordt namelijk een reproductie gemaakt van het artikel, het beeld- of audiovisueel materiaal. Bijvoorbeeld: je downloadt een wetenschappelijk artikel van het internet en laadt het nadien op op Blackboard. Wanneer dit gedaan wordt in een onderwijscontext valt deze handeling onder de uitzondering inzake reproducties ter illustratie bij onderwijs (art. XI.191/1, §1, 3° WER). Ten tweede is er in deze situatie sprake van een publieke (eigenlijke) mededeling: als docent stel je immers de inhoud beschikbaar aan een groep studenten, bijvoorbeeld via Blackboard, via een lesopname, ... De mededeling van het artikel, beeld- of audiovisueel materiaal valt onder de uitzondering inzake mededelingen via gesloten netwerken ter illustratie bij onderwijs (art. XI.191/1, §1, 4° WER).

Op basis van deze twee elementen en de bijhorende uitzonderingen mag je deze handeling stellen als je voor de geraadpleegde/gebruikte werken aan elk van de volgende voorwaarden voldoet:

- Zowel de reproductie als de mededeling van het werk dient als illustratie bij het onderwijs. Er moet met andere woorden een noodzakelijk, duidelijk en relevant verband zijn tussen de inhoud van het opleidingsonderdeel en het gebruik van de reproductie en de mededeling van het werk.
- De bron en de naam van de auteur van het werk moeten vermeld worden, tenzij dit onmogelijk blijkt. Je hoeft niet voorafgaandelijk expliciet toestemming te vragen aan de auteur. Bij foto's en afbeeldingen mag de bron zowel vermeld staan

32

Webpagina Infocenter Onderwijs

Materiaal van studenten

Mag ik als docent het materiaal dat studenten hebben ontwikkeld in het kader van een opdracht (bv. teksten, figuren, presentaties, posters,...) hergebruiken in mijn lessen, bijvoorbeeld wanneer ik het opleidingsonderdeel aan een andere groep studenten geef?

In de veronderstelling dat het werk van de student voldoende concreet en origineel is, is hij/zij de auteur van het materiaal dat hij/zij gebruikt heeft voor de presentatie. Daaruit volgt dat de student-auteur een beroep kan doen op het auteursrecht met betrekking tot zijn/haar presentaties, teksten, figuren en andere lesmaterialen.

Toch kan je je als docent, voor het didactisch gebruik van deze materialen, beroepen op één of meerdere onderwijsuitzonderingen. Zo is er de uitzondering inzake reproducties ter illustratie bij onderwijs (art. XI.191/1, §1, 2° WER), de uitzondering inzake kosteloze uitvoering in het kader van schoolactiviteiten (art. XI.191/1, §1, 2° WER) en de uitzondering inzake mededelingen via gesloten netwerken ter illustratie bij onderwijs (art. XI.191/1, §1, 4° WER). Het is daarbij niet van belang dat er sprake is van een relatie student-docent. Het materiaal van de student zal in dit geval niet zo behandeld worden als het materiaal van elke andere auteur.

Meer weten? Nysten, Straetmans, & Vanhees (2018): Hoofdstuk 3A, Hoofdstuk 7A.4.3 en Hoofdstuk 7A.4.4

Mogen studenten geluids- of video-opnames maken van de les als zij hiervoor vooraf geen toestemming hebben gevraagd?

33

Webpagina Infocenter Onderwijs

HOOFDSTUK 3A. Auteursrecht – Materieel toepassingsgebied

- Situering**
"Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst" kan aanspraak maken op auteursrechtelijke bescherming. Althans, zo luidt de – ogenschijnlijk strenge – bepaling in het huidige, Belgische auteursrecht. Toch is het toepassingsgebied van het auteursrecht in de praktijk betrekkelijk ruimer dan de wettekst doet vermoeden.
 In wat volgt, wordt er eerst een overzicht gegeven van het type werken dat beschermd kan worden via het auteursrecht, en welke werken daarnaast expliciet worden uitgesloten van deze bescherming. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op het auteursrechtelijke statuut van bewerkingen van reeds bestaande werken en de vraag in hoeverre deze "adaptaties" op hun beurt beschermd kunnen worden.
- Werken van letterkunde of kunst**
 In tegenstelling tot wat de letter van de wet doet vermoeden, strekt de auteursrechtelijke bescherming zich uit tot heel wat meer werken dan enkel werken van "letterkunde of kunst" in de strikte betekenis. Die omschrijving mag gerust zeer ruim geïnterpreteerd worden.
 De Belgische auteurswetgeving hanteert in enkele bepalingen al een meer genuanceerde onderverdeling van beschermbare werken. Zo wordt er een onderscheid gemaakt tussen: werken van letterkunde (boeken, artikels, transparanten), geluidswerken (opnames van colleges, toespraken, muziek), audiovisuele werken (opgenomen presentaties op een congres,

34

Webpagina Infocenter Onderwijs

35

Webpagina Infocenter Onderwijs

- Meer theoretische achtergrond?

Nysten, S., Straetmans, G., & Vanhees, H. (2018). *Digitaal onderwijs en auteursrecht*. Ongepubliceerd rapport.

36

Webpagina Infocenter Onderwijs

> Infocenter Onderwijs

Onderwijsprofessionalisering   Ondersteuning   Didactische hulpmiddelen   Good Practices   Beleid & Organisatie   Vragen & Contact

English

Start > Missie/Studies > Infocenter Onderwijs > Ondersteuning > Ziek op onderwijs > Auteursrecht

Ondersteuning

- > Ziek op dienst
- > **Ziek op onderwijs**
- > Academische kalender
- > Auditieve ondersteuning
- > **Auteursrecht**
- > Algemeen
- > Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten
- > Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten
- > Beeldmateriaal
- > Videomateriaal
- > Lesopnames
- > Materiaal van studenten
- > Bibliotheek
- > Mediatheek
- > Blendol leeromgeving
- > Computerklassen
- > Cultureel erfgoed en musea
- > Digitaal leren

Auteursrecht

Digitaal materiaal heeft een prominente plaats ingenomen in het hoger onderwijs. Denk maar aan het gebruik van Blackboard, Moodle, presentaties, verspreiden... veel van het digitale onderwijsmateriaal is auteursrechtelijk beschermd. Welk materiaal mag je nu precies delen met je studenten? En wanneer moet je rekening houden en je de afzet in staat het een lidmaat te verspreiden? Het zijn diverse vragen over auteursrecht in het kader van (digitaal) onderwijs. Kies een thema en ga na in welke specifieke situatie je een welke maatregelen moet nemen om onderwijsmateriaal te gebruiken en te verspreiden:

- Algemeen
- Wetenschappelijke artikels, boeken en fragmenten
- Beeldmateriaal
- Videomateriaal
- Lesopnames
- Materiaal van studenten

Let op: deze leidraad focust enkel op het auteursrecht. Dit is dus niet van toepassing op bijvoorbeeld: data wettelijk, wet inhoudelijk volledig verspreiden van het auteursrecht. Daarnaast vallen niet alle activiteiten van Universiteit van Antwerpen per definitie onder de afhandeling van auteursrecht, met inbegrip van de afzet van het auteursrecht.

Schrijf je in voor de ECHO-infosessie Auteursrecht en (digitaal) onderwijs

Mee theoretische achtergrond?

Het Departement Onderwijs heeft in samenwerking met de faculteit Faculteit deze webpagina's op het Infocenter Onderwijs ontwikkeld. Het gaat om theoretische achtergrond kennis van het volledige document, met inbegrip van de afzet van het auteursrecht.

Bron: www.wikimedia.org, AlphaZeta

Webpagina Infocenter Onderwijs

- Verdere vragen over auteursrecht?

Juridisch Opvolgingscentrum (JOC)
Campus Middelheim, A.042
03/265.31.78
joc-overeenkomsten@uantwerpen.be

Bron: www.wikimedia.org, AlphaZeta

Vragen

Bron: www.pixabay.com, 3dman_eu

Bedankt voor jullie aandacht

Sander Nysten (doctoraatsbursaal FOW en FRECH)
Evelien Van Laere (stafmedewerker Departement Onderwijs)

ECHO-namiddagssessie 23 oktober 2018

 Universiteit Antwerpen